

บทที่ 1

บทนำ

1. 1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วันที่ 26 ธันวาคม 2547 เวลาประมาณ 08.00 น. (ตามเวลาในประเทศไทย) ได้เกิดแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดีย ศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณทิศตะวันตกของหัวเกาะสมัตรา ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีความลึกลงไปใแผ่นดินประมาณ 40 กิโลเมตร ขนาดความแรงประมาณ 9.0 ตามมาตราริกเตอร์ ซึ่งขนาดความแรงเป็นลำดับ 5 ของโลกในรอบ 100 ปี แผ่นดินไหวดังกล่าวส่งผลให้เกิดคลื่นใต้น้ำขนาดใหญ่ที่เรียกว่า "Tsunami" (สึนามิ) เข้าถล่มพื้นที่หมู่เกาะอาจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ศรีลังกา อินเดีย มัลดีฟส์ พม่า และประเทศโซมาเลีย ทวีแอฟริกา รวมถึงชายฝั่งทะเลอันดามันทางภาคใต้ของประเทศไทยด้วย สำหรับประเทศไทยคลื่นยักษ์ดังกล่าวได้สร้างความเสียหายในพื้นที่ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ตรัง และสตูล คิดมูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของประชาชนทั้ง 6 จังหวัด เป็น 17,438.15 ล้านบาท ซึ่งเป็นตัวเลขที่ไม่รวมบ้านหรือที่อยู่อาศัย (ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือคนงานผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์ถล่มและมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท, 2548) หากพิจารณามิติทางเศรษฐกิจ เหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก เนื่องจากทำให้นักท่องเที่ยวใน 6 จังหวัดภาคใต้ลดลงร้อยละ 40-50 เพราะเหตุการณ์เกิดช่วง high season ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยที่มาจาก 6 จังหวัดดังกล่าวมีสัดส่วนถึง 1 ใน 4 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งสิ้นของประเทศ (สำนักนโยบายเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2548)

จากผลการสำรวจพบว่า จังหวัดที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดคือ พังงา หากพิจารณาด้านธุรกิจการท่องเที่ยว 3 จังหวัดหลักที่ได้รับผลกระทบคือ กระบี่ พังงา และภูเก็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการโรงแรมเป็นกิจการที่มีการจ้างแรงงานในระบบมากที่สุด และโรงแรมแต่ละแห่งต้องปิดกิจการลง หรือไม่ก็ปลดแรงงานบางส่วนออก ทั้งนี้เพื่อให้ธุรกิจของนายจ้างอยู่รอดเป็นสำคัญ แต่ในทางกลับกันทำให้แรงงานยากที่จะลืมตาอ้าปากได้ ข้อมูลเบื้องต้นยืนยันว่า

ผลกระทบที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในภาคบริการคือจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ยกตัวอย่างเช่น โรงแรม ซีวารีสปอร์ต แอนด์ สปา ที่หาดกะตะ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นโรงแรมขนาด 128 ห้อง มีแขกเข้าพักไม่ถึงร้อยละ 10 จากร้อยละ 90 และโรงแรมกะตะ บีชรีสอร์ทและกระรนอินท์ จังหวัดภูเก็ตนักท่องเที่ยวได้ยกเลิกการจองห้องพักไปแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และยิ่งกว่านี้คือโรงแรมแห่งหนึ่งที่อำเภอวัง ต่าบลอำเภอวัง จังหวัดกระบี่ไม่มีแขกเข้าพักเลย จึงทำให้เจ้าของสถานประกอบการให้พนักงานออกจากงานโดยให้พนักงานเขียนใบลาออกพร้อมกับจ่ายเงินค่ารถให้คนละ 3,000บาท นอกจากนี้ยังมีข้อมูลยืนยันจากสมาคมโรงแรมไทย (ทีเอชเอ) ได้ประชุมร่วมกับสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (แอ็คต้า) ระบุว่า อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยเหลือเพียงร้อยละ 10 โรงแรมบางแห่งอาจต้องปลดพนักงาน หากรวมกับพนักงานในร้านอาหาร และร้านค้าอื่น ๆ ทุกประเภทแล้ว คาดว่าจะมีคนตกงานถึง 500,000 คน (กระทรวงแรงงาน, 2548)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) รายงานผลการประเมินความเสียหายด้านธุรกิจ ในสามจังหวัดที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย 7.3 หมื่นล้านบาท กล่าวคือ จังหวัดภูเก็ต ก่อนเกิดเหตุการณ์มีห้องพัก 33,587 ห้อง หลังเกิดเหตุการณ์ใช้ได้เพียงร้อยละ 53.14 จังหวัดกระบี่มีห้องพัก 9,867 ห้อง หลังเกิดเหตุการณ์ใช้ได้เพียงร้อยละ 58.78 และจังหวัดพังงามีห้องพัก 6,369 ห้อง หลังเกิดเหตุการณ์ใช้ได้เพียงร้อยละ 10.96 ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเดิมปี 2548 ได้ประมาณการรายได้ไว้ 1.3 แสนล้านบาท และคาดว่าจะสูญเสียดังกล่าวประมาณ 4.3 หมื่นล้านบาท คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศลดลงร้อยละ 40 หรือประมาณ 5 ล้านคน (ผู้จัดการออนไลน์, 2548) สำหรับธุรกิจสปา นายไพบุลย์ ปิณฑโนวาท นายกสมาพันธ์สปาไทย กล่าวว่า ธุรกิจเสียหายจากภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ คิดเป็นมูลค่าเกือบ 1,600 ล้านบาท หรือเสียหายมากกว่าร้อยละ 50 จากมูลค่าตลาดรวมธุรกิจสปาทั้งประเทศประมาณ 3,600 ล้านบาท และมีพนักงานตกงานประมาณ 2,500 คน ก่อนเกิดเหตุการณ์จังหวัดภูเก็ตตั้งเป้ารายได้ต่อปีไว้ที่ 1,000 ล้านบาท หลังเกิดเหตุการณ์รายได้ลดลงเหลือ 10 ล้านบาท ธุรกิจสปาจากเดิมมี 121 แห่ง เหลือเพียง 111 แห่ง ทำให้แรงงานจาก 3,740 คน เหลือเพียง 1,500 คน ส่วนจังหวัดพังงาก่อนเกิดเหตุการณ์ตั้งเป้ารายได้ต่อปีไว้ที่ 420 ล้านบาท หลังเกิดเหตุการณ์มีรายได้จากธุรกิจสปาน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย และเหลือธุรกิจสปาเพียง 3 แห่ง จากเดิมมีอยู่ 24 แห่ง ส่วนแรงงานจาก 200 คนเหลือเพียง 10 คน ด้านจังหวัดกระบี่ ก่อนเกิดเหตุการณ์ตั้งเป้ารายได้ต่อปี 180 ล้านบาท หลังเกิดเหตุการณ์เหลือ 4.32 ล้านบาท แต่ธุรกิจสปายังอยู่ครบ 32 แห่ง แรงงานลดลงเหลือ 180 คน จาก 200 คน (กระทรวงแรงงาน, 2548)

สภาวะการณ์ที่กล่าวไว้ข้างต้นปัญหาสำคัญที่ตามมาสำหรับลูกจ้าง คือ ปัญหาการว่างงาน ซึ่งข้อมูลประมาณการขั้นต้น คาดไว้ว่า ลูกจ้างในธุรกิจการท่องเที่ยวทั้ง 3 จังหวัด ว่างงานไม่น้อยกว่า 20,000 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาหลัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ นั้นพนักงานว่างงานเกือบทั้งหมด แต่ทั้งนี้มาแจ้งไว้กับประกันสังคมค่อนข้างน้อย โดยที่จังหวัดภูเก็ตมาขึ้นทะเบียนความเดือดร้อนประมาณ 3,700 คน จังหวัดพังงาประมาณ 4,000 คน และจังหวัดกระบี่ประมาณ 3,000 คน (ผู้จัดการออนไลน์, 2548) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากตัวเลขที่คาดการณ์ไว้นี้กับจำนวนที่ขึ้นทะเบียนไว้แตกต่างกันค่อนข้าง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากแรงงานส่วนใหญ่เมื่อเกิดเหตุแล้วก็เดินทางกลับ ภูมิลำเนา และไม่ได้สนใจจะทวงถามสิทธิของตน

จากมูลนิธิเพื่อนหญิง ให้สัมภาษณ์ว่า แรงงานจำนวนมากหลังจากประสบคลื่นยักษ์แล้ว นายจ้างไม่ได้จ่ายค่าจ้างให้ ถึงแม้แรงงานเหล่านั้นจะต่อสู้ดิ้นรนโดยการเข้าไปทวงถามเกี่ยวกับสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้จากนายจ้างซึ่งแรงงานที่เข้าไปทวงถามสิทธิส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ หากเป็นแรงงานต่างจังหวัดที่ห่างไกลออกไปและต่างภูมิภาคก็ไม่ทวงถาม เพราะถือว่ามีชีวิตรอดก็เพียงพอแล้วสำหรับแรงงานบางกลุ่มถ้างานใหม่ได้ก็ไม่สนใจกับค่าจ้างเดิม เพราะคิดว่าเสียเวลาที่จะไปสู้รบปรบมือกับนายจ้าง ซึ่งมีอำนาจเหนือกว่ากว่ากลุ่มแรงงาน แต่ที่เป็นปัญหาคือ แรงงานที่ตกงาน คนกลุ่มนี้หลุดออกจากโครงสร้าง กลายเป็น “คนชายขอบ” (marginalization) และไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้ (จะเด็จ เชาวน์วิไล, 2548) อีกทั้งจากการสัมภาษณ์เรื่องผลกระทบจากคลื่นยักษ์ต่อผู้ใช้แรงงาน รายงานว่า 1) ผู้ใช้แรงงานในระบบที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือ เสียชีวิต บาดเจ็บ สูญหาย และส่วนแรงงานที่รอดชีวิตส่วนใหญ่ไม่รู้สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนประกันสังคม 2) แรงงานในระบบที่อยู่ในอุตสาหกรรมบริการนอกจากได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติโดยตรงแล้วนายจ้างให้หยุดงานโดยไม่ระบุการเลิกจ้าง 3) แรงงานนอกระบบที่เป็นกิจการขนาดเล็กและไม่ได้จดทะเบียนแรงงาน ปรากฏว่าขณะนี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงาน และ แม้กระทั่งด้านมนุษยธรรมจากนายจ้าง และ 4) แรงงานหญิงที่ตั้งครรภ์ถูกเลิกจ้าง ส่วนคนที่ตั้งครรภ์หากจะไปสมัครงานถูกตรวจจากนายจ้างว่าตั้งครรภ์หรือไม่เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้แรงงานหญิงหลายรายคิดจะเอาลูกออก เนื่องจากกังวลถึงความยากลำบากเกี่ยวกับภาระค่าเลี้ยงดูที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Thai Labour Campaign, 2548)

ดังนั้นเหตุการณ์ที่กล่าวไว้ทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประเด็นของสิทธิระหว่างนายจ้างและลูกจ้างยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ถึงแม้จะมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของทั้งสองฝ่ายก็ตาม ซึ่งความจริงแล้วนายจ้างมักจะประสบความสำเร็จอยู่เสมอเกี่ยวกับการอ้างเหตุผลและสิทธิต่าง ๆ เหนือลูกจ้าง หากเป็นเช่นนี้จำเป็นต้องใคร่ครวญปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังและจริงใจ

เพราะทราบโคก็ตามที่ยังมองและเข้าใจว่าสิทธิเป็นเรื่องของการทำอะไรตามใจชอบของผู้มีอำนาจ (นายจ้าง) ครานั้นก็เป็นการยากยิ่งที่มนุษย์จะปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพและสันติภาพ

ฉะนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาสถานการณ์แรงงานไทยในระบบที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ เนื่องจากแรงงานมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งกลุ่มนี้มีรายงานการวิจัยจำนวนมาก ได้แก่ สุริย์ วิภาสประทีป (2535), ชูดี จันทะศิริ (2544, 2546) และ วรวิทย์ เจริญเลิศ และนภาพร อติวานิชพงษ์ (2546) พบผลการศึกษาสอดคล้องกันว่าแรงงานไทยส่วนใหญ่อยู่พวยพามาจากภาคการเกษตร ขาดที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีก็แทบน้อยมาก ถูกไล่ออนเรื่องค่าจ้างและชั่วโมงการทำงาน และรายได้ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ เหล่านี้สะท้อนออกมาเกี่ยวกับความอึดคักในวิถีการดำรงชีวิตทั้งเรื่องของทรัพยากร เงิน และความสัมพันธ์ด้านสิทธิระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าจ้างและชั่วโมงการทำงานมีการขูดรีดแรงงานค่อนข้างสูง

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพยายามที่จะหาคำตอบต่อคำถามที่ว่า “แรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิเป็นอย่างไร” ทั้งนี้จากคำถามดังกล่าวจึงมีประเด็นคำถามต่าง ๆ ตามมาคือ 1) ภูมิหลังของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิเป็นอย่างไร 2) ภายหลังจากเกิดคลื่นยักษ์สึนามิแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัวอย่างไร 3) การช่วยเหลือแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิมืออุปสรรคอะไรและอย่างไรบ้าง รวมถึงแรงงานซึ่งเป็นผู้ขอความช่วยเหลือมีอุปสรรคอะไรและอย่างไรบ้าง และ 4) หากมีการช่วยเหลือ เยียวยา และพัฒนาแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิจะมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร ฉะนั้นจากประเด็นคำถาม ที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยในเชิงประจักษ์ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์แรงงานไทยที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสำรวจภูมิหลังของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่น

2. เพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว ของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
3. เพื่อวิเคราะห์อุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการ และการขอความช่วยเหลือของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
4. เพื่อเสนอแนวทางการช่วยเหลือ เยียวยา พัฒนาแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิจากมุมมองด้านการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน สมาพันธ์โรงแรม ภาครัฐ และนายจ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นสื่อกลางในการแสวงหาจุดร่วมและประสานจุดต่างของแต่ละภาคส่วน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารั้งนี้เจาะจงศึกษาอุตสาหกรรมบริการที่เป็นธุรกิจโรงแรม โดยครอบคลุม 3 พื้นที่หลักดังนี้ 1) หาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ต 2) หาดบางทองและเขาหลัก จังหวัดพังงา และ 3) เกาะพีพีดอน จังหวัดกระบี่ (สาเหตุการเลือกพื้นที่ดูบทที่ 3)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหามุ่งศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.3.2.1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว ของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ โดยพิจารณาประเด็นหลักคือ 1) การไร้ที่ดิน (Landlessness) 2) การว่างงาน (Joblessness) 3) การไร้ที่อยู่อาศัย (Homelessness) 4) การขาดแคลนอาหาร (Food Insecurity) 5) การสูญเสียกรรมสิทธิ์ส่วนตัวขั้นพื้นฐาน (Loss of Access to Common Property) 6) การโค่นเคี้ยวจากสังคม (Social Disintegration) 6) การเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะ (Loss of Access to Community Services) และ 7) กระบวนการกลายเป็นชายขอบ (Marginalization) ซึ่งตัวชี้วัดนี้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เป็นหลักเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และอภิปรายข้อมูลภาคสนาม

1.3.2.2. อุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการ โดยพิจารณาจาก มุมมองหลักของแต่ละภาคส่วนตามบทบาทหน้าที่ คือ 1) ภาคธุรกิจเอกชน

ประกอบด้วย นายจ้างและ/หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนายจ้าง และฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 2) ภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัด นายอำเภอและ/หรือผู้นำท้องถิ่น 3) องค์กรไม่แสวงผลกำไรหรือองค์กรพัฒนาเอกชน(NGOs: Non Governmental Organizations) และ 4) ประธานสมาพันธ์โรงแรม

สำหรับประเด็นนี้เป็นการพิจารณาสิทธิของแรงงานเป็นหลัก ซึ่งได้รับในแง่กฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายประกันสังคม จากภาคธุรกิจเอกชนในฐานะที่เป็นนายจ้าง ส่วนภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ออกกฎหมาย กำกับ ควบคุม และดูแลการใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสนับสนุนให้แรงงานดำรงความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีคุณภาพ และคุณภาพ และสุดท้ายคือองค์กรพัฒนาเอกชนและสมาพันธ์โรงแรม โดยมองในเชิงของผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้เอื้อ (Facilitator) ที่จะให้แรงงานเข้าถึงสิทธิที่พึงจะได้รับมากที่สุด กล่าวคือ องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ และไม่ใช่ภาคธุรกิจที่แสวงหากำไร ก่อตั้งขึ้นและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งมั่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสและประชาชนผู้ทุกข์ยาก อันเกิดจากผลกระทบของการพัฒนา และสมาพันธ์โรงแรมก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำแนะนำด้านสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้ใช้แรงงาน และให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนด้านมนุษยธรรมและการฟื้นฟู อีกทั้งลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือแรงงานไทยที่ประสบภัยจากคลื่นยักษ์มาอย่างต่อเนื่อง

1.3.2.3. การขอความช่วยเหลือของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ ส่วนนี้พิจารณาอุปสรรคในการขอความช่วยเหลือจาก 3 ปัจจัยหลักคือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ โดยเน้นภาครัฐเป็นหลัก และ 3) ปัจจัยการติดต่อสื่อสารและขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งส่วนนี้พิจารณาเกี่ยวกับเสรีภาพจากความต้องการ (Freedom from want) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิที่พึงมีพึงได้ในฐานะที่เป็นมนุษย์และเป็นแรงงานซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยที่สำคัญอย่างยิ่ง

1.3.2.4. เพื่อเสนอแนวทางการช่วยเหลือ เยียวยา และการพัฒนาแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิจากมุมมองด้านการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัยแนวคิดเชิงทฤษฎี ผนวกกับประสบการณ์ภาคสนามในการเก็บข้อมูลจากผลการศึกษาระดับต่าง ๆ จากกรณีศึกษาครั้งนี้ รวมถึงมุมมองของตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชน สมาพันธ์โรงแรม ภาครัฐ และนายจ้าง รวมถึงจากที่ปรึกษาโครงการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์แรงงาน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแสวงหาจุดร่วมและประสานจุดต่างของแต่ละภาคส่วนอย่างมีคุณภาพ

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.3.3.1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- (1) แรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการประเภทธุรกิจโรงแรมที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
- (2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย (เหตุผลการเลือกและกำหนดประชากรดูบทที่ 3)

- แรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการ
- นายจ้างและ/หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนายจ้าง
- ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์
- เจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัด
- นายอำเภอและ/หรือผู้นำท้องถิ่น
- องค์กรพัฒนาเอกชน
- ประธานสมาพันธ์โรงแรม

1.3.3.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ (เหตุผลการกำหนดคุณสมบัติและขนาดกลุ่มตัวอย่างดูบทที่ 3)

ตารางที่ 1.1: แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1. แรงงานในอุตสาหกรรมบริการประเภทธุรกิจ โรงแรม	300
2. นายจ้างและ/หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนายจ้าง	54
3. ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์	54
4. เจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัด	3
5. นายอำเภอและ/หรือผู้นำท้องถิ่น	3
6. องค์กรพัฒนาเอกชน	1
7. ประธานสมาพันธ์โรงแรม	1
รวม	416

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาไว้ 1 ปีคือ

ขั้นตอน	ระยะเวลา (เดือน)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. ออกแบบการวิจัย													
2. เก็บรวบรวมข้อมูล													
3. วิเคราะห์ข้อมูล													
4. เสนอรายงานผลการวิจัย													

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการ หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่มีการจ้างงานประจำ และได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายแรงงานฉบับต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พระราชบัญญัติประกันสังคม และพระราชบัญญัติกองทุนเงินทดแทน และเป็นแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิและอยู่ในกิจการโรงแรมใน 3 พื้นที่หลักที่ได้รับความเสียหายมากที่สุด คือ 1) หาดป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต 2) เขาหลัก และหาดบางทอง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา 3) เกาะพีพีดอน จังหวัดกระบี่

2. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว หมายถึง ผลกระทบที่แรงงานไทยได้รับจากภัยคลื่นยักษ์สึนามิด้าน 1) การไร้ที่ดิน 2) การว่างงาน 3) การไร้ที่อยู่อาศัย 4) การขาดแคลนอาหาร 5) การสูญเสียกรรมสิทธิ์ส่วนตัวขั้นพื้นฐาน 6) การโค่นเคี้ยวจากสังคม 6) การเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะ และ 7) กระบวนการกลายเป็นชายขอบ

3. อุตสาหกรรมบริการ หมายถึง กิจการประเภทโรงแรม

4. คลื่นยักษ์สึนามิ หมายถึง ระลอกคลื่นซึ่งเคลื่อนตัวในมหาสมุทรที่มีขนาดความยาวมาก ส่วนใหญ่มักเกิดแผ่นดินไหวใต้ทะเล หรือภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิดหรือแผ่นดินถล่มใต้มหาสมุทร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
2. ได้ทราบถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว ของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
3. ได้ทราบถึงอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ รวมถึงอุปสรรคของแรงงานไทยในการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ได้แนวทางที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับกว้างและลึกต่อการช่วยเหลือเยียวยา และพัฒนาแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
5. ได้ฐานข้อมูลด้านแรงงานในอุตสาหกรรมบริการ ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ อันนำไปสู่การเยียวยา และพัฒนาแรงงานกลุ่มที่หลุดไปจากกระบวนการช่วยเหลือ และการจ้างงาน ตลอดจนเตรียมการป้องกันและรองรับต่อเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น